



Tautsaimniecības Biļetens

5/2021



Aktuālās tautsaimniecības, finanšu un monetārās norises

Kopsavilkums

Ekonomiskā aktivitāte

Pasaules līmenī vēl arvien esošo piegādes ierobežojumu apstākļos atveseļošanās temps joprojām ir spēcīgs. Iepirkumu vadītāju indeksa dati jūnijā liecina par vēsturiski augstu līmeni 2021. gada 2. ceturksnī kopumā. Vienlaikus izaugsmes temps jūnijā nedaudz palēninājās, jo aktivitāte vairākās svarīgās tautsaimniecībās zināmā mērā normalizējās. Preču tirdzniecības izaugsme joprojām ir spēcīga, neraugoties uz piegādes problēmu radītās kavējošās ietekmes pastiprināšanos. Kas attiecas uz pasaules inflācijas norisēm, cenu spiediens turpināja pieaugt – to lielā mērā noteica pārejoši faktori, piemēram, bāzes efekti un ar pandēmiju saistīti piegādes ierobežojumi. Nākotnē pandēmijas norises joprojām būs ar pasaules tautsaimniecības atveseļošanās saistītas nenoteiktības avots un var izraisīt arvien nevienmērīgāku izaugsmi dažādās valstīs.

Euro zonas tautsaimniecības aktivitāte šā gada 2. ceturksnī atjaunojās, un, mazinoties ierobežojumiem, paredzama strauja izaugsme 3. ceturksnī. Arvien vairāk cilvēku ir vakcinēti, un lielākajā daļā euro zonas valstu mazinās ierobežojošo pasākumu stingrība. Paredzams spēcīgs apstrādes rūpniecības kāpums, lai gan piegādes problēmas īstermiņā rada šķēršļus ražošanai. Būtiskas tautsaimniecības daļas atkalatvēršanās stimulē spēcīgu pakalpojumu sektora atveseļošanās. Tomēr koronavīrusa (Covid-19) Delta variants varētu slāpēt aktivitātes atjaunošanos pakalpojumu nozarēs, īpaši tūrisma un viesmīlības nozarē.

Cilvēkiem atsākot iepirkties veikalos, apmeklēt restorānus un ceļot, pieaug patērētāju izdevumi. Labākas nodarbinātības perspektīvas, konfidences kāpums un valdības atbalsta turpināšanās labvēlīgi ietekmē tēriņus. Iekšzemes un globālā pieprasījuma uzlabošanās vairo uzņēmumu optimismu. Tas veicina ieguldījumus. Pirmo reizi kopš pandēmijas sākuma euro zonas banku veiktās kreditēšanas apsekojums rāda, ka finansējums ieguldījumiem pamatlīdzekļos ir būtisks faktors, kas nosaka uzņēmumu kredītu pieprasījumu.

Paredzams, ka nākamā gada 1. ceturksnī tautsaimniecības aktivitāte atgriezīsies līmenī, kāds bija pirms krīzes. Tomēr paies vēl ilgs laiks, iekams tiks atgūti pandēmijas izraisītie zaudējumi tautsaimniecībai. To cilvēku skaits, kuri izmanto darbvietu saglabāšanas programmas, ir samazinājies, taču tas joprojām ir liels. Kopumā nodarbināto skaits joprojām ir par 3.3 milj. cilvēku mazāks nekā pirms pandēmijas, īpaši jaunatnes un mazāk kvalificētu cilvēku vidū. Nozīmīgs politikas atbalsts joprojām ir būtisks. Vērienīgai, un koordinētai fiskālajai politikai būtu jāturpina papildināt monetāro politiku, stiprinot konfidenci un veicinot izdevumus.

Būtiska loma ir arī ES atveseļošanas fondam *Next Generation EU*, jo tas veicinās spēcīgāku un vienmērīgu atveseļošanu visās euro zonas valstīs.

Inflācija

Euro zonas inflācija jūnijā sasniedza 1.9%. Paredzams, ka turpmākajos mēnešos inflācija turpinās palielināties, bet nākamgad atkal saruks. Pašreiz vērojamo kāpumu lielākoties nosaka augstākas enerģijas cenas un bāzes efekti saistībā ar straujo naftas cenu kritumu pandēmijas sākumā, kā arī PVN likmju pagaidu samazinājuma ietekme Vācijā pagājušajā gadā. Līdz 2022. gada sākumam šo faktoru ietekmei vajadzētu izzust, jo tie nebūs iekļauti gada inflācijas aprēķinā. Īstermiņā būtiskais neizmantotās jaudas apjoms tautsaimniecībā mazina pamatinflācijas spiedienu. Spēcīgāks pieprasījums un īslaicīgs izmaksu spiediens piegādes ķēdē radīs zināmu augšupvērstu spiedienu uz cenām. Bet vājš algu pieaugums un euro kursa agrākais kāpums nozīmē, ka šis spiediens, domājams, kādu laiku saglabāsies neliels.

Paies zināms laiks, kamēr pilnībā izzudīs pandēmijas ietekme uz inflāciju. Gaidāms, ka, tautsaimniecībai ar Padomes monetārās politikas pasākumu atbalstu atveseļojoties, inflācija vidējā termiņā pieaugs, lai gan joprojām būs zem ECB mērķa līmeņa. Lai gan ilgāka termiņa inflācijas gaidu rādītāji palielinājušies, tie joprojām nesasniedz ECB 2% mērķrādītāju.

Riska novērtējums

Padome uzskata, ka tautsaimniecības izaugsmes perspektīvu apdraudošie riski kopumā ir līdzsvaroti. Ekonomiskā aktivitāte varētu pārspēt ECB gaidas, ja patērētāju izdevumi pieaugs būtiskāk, nekā pašlaik tiek gaidīts, un viņi ātrāk sāks izmantot pandēmijas laikā veidotos uzkrājumus. Straujāka pandēmijas situācijas uzlabošanās arī varētu izraisīt spēcīgāku ekspansiju, nekā pašlaik paredzams. Taču izaugsmes rādītāju kāpums var būt mazāks, nekā gaidīts, ja pandēmija saasināsies vai izrādīsies, ka piedāvājuma trūkums ieilgs, aizkavējot ražošanu.

Finanšu un monetārā situācija

Izaugsmes un inflācijas kāpuma atjaunošanās joprojām ir atkarīga no labvēlīgiem finansēšanas nosacījumiem. Tirgus procentu likmes kopš iepriekšējās monetārās politikas jautājumiem veltītās sanāksmes jūnijā sarukušas. Lielākajai daļai uzņēmumu un mājsaimniecību finansēšanas nosacījumi joprojām ir labvēlīgi.

Naudas piedāvājuma kāpināšanas temps euro zonā 2021. gada maijā turpināja normalizēties, tā gada izaugsmei sasniedzot 8.4%, kas atspoguļo naudas un kredītu plūsmu samazināšanos, uzlabojoties ar koronavīrusa pandēmiju saistītajai situācijai. Uzņēmumu un mājsaimniecību noguldījumu uzkrāšanas tempam normalizējoties, Eurosistēmas aktīvu iegādes joprojām bija galvenais naudas piedāvājuma kāpināšanas avots. Privātajam sektoram izsniegto aizdevumu atlikuma pieauguma

temps atgriezās līmenī, kāds bija pirms pandēmijas – 2.7% gadā, un to noteica uzņēmumu kredītēšanas sarukums. Turklāt saskaņā ar euro zonas banku veiktās kredītēšanas apsekojumu kredītu standarti uzņēmumiem un mājsaimniecībām izsniegtajiem aizdevumiem 2021. gada 2. ceturksnī kopumā saglabājās nemainīgi, savukārt uzņēmumu un mājsaimniecību pieprasījums pēc aizdevumiem pieauga.

Uzņēmumiem un mājsaimniecībām izsniegto banku aizdevumu procentu likmes joprojām saglabājas vēsturiski zemā līmenī. Nefinanšu sabiedrībām banku izsniegto aizdevumu kopējā procentu likme 2021. gada maijā samazinājās (līdz 1.46%), bet aizdevumiem mājsaimniecībām tā kopumā nemainījās (1.32%). Arvien saglabājas laba uzņēmumu finansējuma situācija sakarā ar aizņēmumiem pandēmijas pirmā viļņa laikā – tas daļēji izskaidro uzņēmumiem izsniegto banku aizdevumu apjoma samazinājumu. Turpretī mājsaimniecībām izsniegto banku aizdevumu apjoms ir noturīgs. Jaunākais banku veiktās kredītēšanas apsekojums parāda, ka gan uzņēmumu, gan mājsaimniecību kredītu nosacījumi stabilizējušies. Likviditāte joprojām ir bagātīga.

Vienlaikus kapitāla vērtspapīru emisijas izmaksas uzņēmumiem joprojām ir augstas. Daudzi uzņēmumi un mājsaimniecības aizņēmušās vairāk līdzekļu, lai pārciestu pandēmiju. Tāpēc jebkāda veida tautsaimniecības stāvokļa pasliktināšanās apdraudētu šādu uzņēmumu un mājsaimniecību finansiālo veselību, kas savukārt varētu ietekmēt banku bilanču kvalitāti. Joprojām ir vitāli svarīgi novērst to, ka bilanču spriedze un stingrāki finansēšanas nosacījumi savstarpēji pastiprina viens otru.

Monetārās politikas paziņojums

Ņemot vērā minēto, monetārās politikas sanāksmē Padome pievērsās diviem galvenajiem jautājumiem – pirmkārt, ECB stratēģijas izvērtējuma ietekmei uz perspektīvas norādi par galvenajām ECB procentu likmēm un, otrkārt, tautsaimniecības un pandēmijas pasākumu novērtējumam.

Nesenajā ECB stratēģijas izvērtējumā Padome vienojās par simetrisku 2% inflācijas mērķi vidējā termiņā. ECB monetārās politikas procentu likmes jau ilgāku laiku atrodas tuvu to zemākajai robežai un inflācijas vidējā termiņa prognozes joprojām ir krietni zemākas par ECB mērķi. Šādos apstākļos Padome aktualizēja savu perspektīvas norādi par procentu likmēm. Tas tika darīts, lai uzsvērtu Padomes apņemšanos saglabāt ilgstoši stimulējošu monetārās politikas nostāju, kas ļautu sasniegt inflācijas mērķi.

Lai veicinātu Padomes simetriskā 2% inflācijas mērķa sasniegšanu un saskaņā ar tās monetārās politikas stratēģiju Padome paredz, ka galvenās ECB procentu likmes saglabāsies pašreizējā vai zemākā līmenī līdz brīdim, kad Padome būs pārliecinājusies, ka inflācija sasniegusi 2% līmeni labu brīdi pirms iespēju aplēšu perioda beigām un noturēsies šādā līmenī pārējā iespēju aplēšu periodā, un tā uzskatīs, ka panāktais progress pamatinflācijas virzībā ir pietiekams, lai inflācija vidējā termiņā stabili saglabātos 2% līmenī. Tas var ietvert arī pārejas periodu, kurā inflācija nedaudz pārsniedz mērķa līmeni.

Padomes ieskatā, vērojama euro zonas tautsaimniecības atveseļošanās, tomēr pandēmija joprojām ir būtisks faktors, īpaši ņemot vērā, ka vīrusa Delta variants ir augošas nenoteiktības avots. Inflācija ir paaugstinājusies, tomēr gaidāms, ka šis kāpums galvenokārt būs īslaicīgs. Inflācijas prognoze vidējā termiņā joprojām ir vāja.

Pandēmijas laikā jāsauglabā labvēlīgi finansēšanas nosacījumi visiem tautsaimniecības sektoriem. Tas ir ļoti būtiski, lai pašreizējā aktivitātes atjaunošanās pāraugtu ilgstošā ekspansijā un kompensētu pandēmijas negatīvo ietekmi uz inflāciju. Tāpēc, apstiprinot Eurosistēmas jūnija novērtējumu par finansēšanas nosacījumiem un inflācijas perspektīvu, Padome joprojām gaida, ka iegādes pandēmijas ārkārtas aktīvu iegādes programmas (PĀAIP) ietvaros šā ceturkšņa laikā tiks veiktas būtiski straujākā tempā nekā šā gada pirmajos mēnešos.

Padome apstiprināja arī pārējos pasākumus, lai atbalstītu ECB cenu stabilitātes nodrošināšanas uzdevumu, proti, galveno ECB procentu likmju līmeni, Eurosistēmas iegādes aktīvu iegādes programmas (AIP) ietvaros, Padomes atkārtotas ieguldīšanas politiku un ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas.

Padome ir gatava pēc vajadzības koriģēt visus instrumentus, lai nodrošinātu, ka inflācija vidējā termiņā stabilizējas ECB 2% mērķa līmenī.

© Eiropas Centrālā banka, 2021

Pasta adrese 60640 Frankfurt am Main, Germany
Tālrunis +49 69 1344 0
Interneta vietne www.ecb.europa.eu

Visas tiesības rezervētas. Atļauta pārpublicēšana izglītības un nekomerciālos nolūkos, norādot avotu.
ECB Valde ir atbildīga par šā biļetena sagatavošanu. Tulkojumus sagatavo un publicē nacionālās centrālās bankas.

Šajā numurā iekļautie statistiskie dati atbilst stāvoklim 2021. gada 21. jūlijā

ISSN 2363-3506 (interneta versija)

ES kataloga numurs QB-BQ-21-005-LV-N (interneta versija)